

form för fortplantning, som kan leda till "onaturliga" förhållanden mellan föräldrar och barn. Men provrörsbefruktning samt spermie- och äggdonation är också onaturliga, liksom kejsarsnitt. Om man är rädd för möjligheten till "skräddarsydda" barn

"Hur vi skall förhålla oss till varandra när vissa människor börjar att radikalt modifiera sig själva?"

borde man ha dragit gränsen långt tidigare än kloning. Med en fokusering på handlingen ser man ett nog viktigare skäl till att vara kritisk till reproduktiv kloning i dagens läge, nämligen att metoden innehåller stora risker för både barn och mödrar.

Fukuyama försöker i bokens sista del ge riktlinjer för en gen- och bioteknikpolicy. Han förordar att vi snarast skapar globala kontrollorgan med extraordinära maktbefogenheter,

för att övervaka forskning och tillämpning av gen- och bioteknik. I beskrivningen av dessa kontrollorgan blir Fukuyama, rent ut sagt, slarvig och naiv. Först får vi sätta upp dessa mäktiga kontrollorgan, sedan får vi avgöra exakt vad de skall göra och hur. Att människor kan känna tveksamhet inför dessa kontrollorgan (som i sin tanke bär likheter med USA:s krig mot terrorismen) ser Fukuyama som farligt, för det får inte vara för många som inte tror på att dessa organ kan fungera. Tyranner saknar, som Edmund Burke påpekade, sällan förevändningar. Att förse dem med nya förevändningar, är en socialt oansvarig uppmaning till nya möjligheter och lockelser till maktmissbruk.

Fukuyama befinner sig inte på den gyllene medelväg han säger sig söka. Han är långt inne i det biokonservativa lägret, och hans tankar och förslag till lösningar skapar nya problem. Trots det är hans bok otvetydigt det första viktiga bidraget i 2000-talets debatt om vart vi vill att

människan och samhället skall gå, och Fukuyama ger oss verktyg att bygga vidare med.

Vi kommer att ställas inför svåra frågor som måste lösas snart. Hur vi skall förhålla oss till varandra när vissa människor börjar att radikalt modifiera sig själva? Finns riskerna för en för biologisk syn på människan? Hur skapar vi idéer och samhällen som drar nytta av genteknikens fantastiska möjligheter? Finns det goda i det post-mänskliga? Dessa och andra frågor måste debatteras mycket snart, och Fukuyama har rätt i att deras sprängkraft är mycket stor.

Waldemar Ingdahl (waldemar.ingdahl@eudoxa.se) är VD för tankesmedjan Eudoxa och författare till boken "Som egenmäktiga gudar" om den svenska debatten om gen- och bioteknik på 70- och 80-talen.

BOKFAKTA

Författare: Francis Fukuyama

Titel: Our posthuman future: Consequences of the biotechnology revolution

Förlag: Farrar, Stratus and Giroux, New York 2002

EUROPAS HISTORIA

Napoleon skapade monstret som satte Europa i brand

Av Mats Fält

Napoleon var en av den starka, farliga statens fäder. Världen blev sämre att leva i av hans bidrag till mänsklighetens utveckling.

NU VET JAG VARFÖR de står där, på kommunalrådsbokhyllan i förortskommunen. Officerarna från Paris garde, de polska lansjäverna och ett av husarregementena. Napoleons

officerare som i sin kejsares tjänst härjade i Europas länder under artonhundratalets två första decennier. De är ännu ett tecken på napoleonmytens lyskraft, snart två hundra år efter katastrofen vid Waterloo och "den lille korsikanens" död på

S:t Helena. En lyskraft som mycket metodiskt byggdes upp under Napoleons hela karriär, från insatserna för revolutionen under det tidiga 1790-talet till de sista åren av haltande hälsa vid sydatlantens strand.

Napoleon är en av de historiska gestalter som nästan alla faktiskt känner till. Han förekommer inte bara i svenska bidrag till schlagerfestivaler, utan i väldigt många sammanhang, inte minst konstnärliga och litterära. Ofta som symbol för styrka, kreativitet, modernitet, mod och framgång. Verkligheten bakom myten var, som så ofta, något helt annat. Att Napoleons imperium aldrig fick den nödvändiga stabiliteten är ingen nyhet. Däremot vet nog många inte hur labil konstruktionen faktiskt var – och hur lite Napoleon själv bidrog

till en långsiktigt hållbar lösning av frågan hur Europa skulle styras och vilken plats stormakten Frankrike skulle ha i denna världsdel.

Det senaste bidraget till den kritiska granskningen av Napoleons livsverk har skrivits av den osanno-

”Världen blev sämre att leva i på grund av Napoleon Bonaparte.”

likt produktive engelsmannen Paul Johnson. Författaren presenterar på de knappt 200 sidorna en både bred och fängslande skildring av Napoleons insatser inom skilda områden. I huvudsak ägnas intresset politik och militaria men även propaganda, den store lille mannens kärleksliv och gynnandet av konsten hinns med.

NAPOLEON ÄNDRADE HISTORIEN

Johnsons huvudteser är dels att Napoleon är ett ovanligt bra exempel på att den materialistiska synen på historien saknar grund. Det finns förvisso individer som genom sitt agerande ändrat historiens gång. Dels att Napoleon som statsman och imperiegrundare var ovanligt misslyckad och föga ägnad för uppgiften. Det han byggde upp genom strålände segrar på slagfältet blev aldrig mer än en ständigt föränderlig massa av folk och stater som successivt blev allt mer fientligt inställda till den franska kulturimperialism som drabbade dem.

Den till en början positiva attityden till revolutionens ideal, den franska rationaliteten och medborgarens plats i historien förbyttes genom fransmännens plundringar och halvrasistiska attityd i fientlig nationalism. En nationalism som till slut brann lika starkt för Tyskland och Spanien som någonsin den franska brunnit för Frankrike. Napoleons upplösande av det Tyskromerska Riket 1806 kan ses som formalia men

även det stärkte motståndet. Nu behövde den tyska nationalismen inte längre konkurrera med lojaliteten till det urgamla kejsardömet. Napoleons krig skapade det monster som senare under historien upprepade gånger kom att hota Frankrike och sätta hela Europa i brand. Han förstod inte att inte ens hans arméer kunde kuva en hel kontinent, när den väl samlade kraft för att slå tillbaka.

SAKNADE LÅNGSIKTIGHET

Istället för att i samarbete med folken i de länder armén ockuperat skapa nya institutioner blev de underhållsländer för Frankrike och dess krigsmakt. Franska officerare och tjänstemän bildade den nya europeiska överklassen. Genom de ständigt nya krigen ökade kraven på skatter och förnödenheter. Napoleons arméer levde av de länder där de befann sig. Ett fälttåg innebar en mindre katastrof även för de stater som formellt var allierade med den franska stormakten.

Även inrikespolitiskt saknades det långsiktiga perspektivet. Napoleon fattade själv otaliga beslut och byggde inte heller i Frankrike upp en statsapparat som kunde fungera utan hans egna insatser. De representativa församlingarna saknade verklig makt – i sak betydelselösa folkomröstningar användes som ett sätt att ge regimen den legitimitet den saknade. Korruptionen var utbredd. I toppen av samhällspyramiden fanns kejsarens egen familj och den högsta militärledningen, marskalkarna. Även de senare var dock uppfostrade att inte ta egna initiativ. Många av dem var både modiga och kompetenta, men inte de självständiga ledare som hade krävts för att hålla ihop Europas starkaste militärstat.

STARKA STATENS FADER

I likhet med vår egen Karl XII saknade Napoleon förmågan att söka

fred när det hade varit möjligt. Även i slutet av karriären, på hösten 1813, kom det bud med rimliga villkor från Wien och London. Napoleon vägrade dock erkänna sig besegrad, offrade ännu fler franska liv och drevs till slut i landsflykt.

Paul Johnson ser Napoleon som en av den starka, farliga, statens fäder. Hans rike var tryggare än revolutionens kaos och tyranni men ändå inte en rättsstat. Med några undantag var inte massakrer och mord en del av systemet men polis-spioner, noggrant styrda media och diktatur var det definitivt. Armén var statens kärna och veteranernas lojalitet en förutsättning för regimen överlevnad. Kombinationen av den halvtotalitära staten och gödandet av den växande nationalismen innebär att de problem kejsaren lämnade i arv till sin omvärld väger betydligt tyngre än de insatser inom lagstiftning och administration som trots allt kan räknas honom till godo. Världen blev sämre att leva i på grund av Napoleon Bonaparte. Mot detta väger Géricaults och Davids tavlor och imperiets lysande parader lätt.

De många kampanjerna på Europas slagfält skildras övergri-

”Alltför många veteraner hade stupat eller fått lämna aktiv tjänst.”

pande. Utrymmet medger inte mer. Trots det lyckas Johnson förmedla många intressanta kommentarer till utvecklingen och dess orsaker. Arméns styrka minskade under de senare åren. Alltför många veteraner hade stupat eller fått lämna aktiv tjänst. Den växande bristen på bra hästar undergrävde möjligheterna att använda kavalleriet som ett effektivt taktiskt vapen. Samtidigt reformerades den preussiska armén och den växande antifranska nationalis-

men gav ny styrka åt motståndarna. Den franska överlägsenheten, när den fortfarande gjorde sig gällande, handlade allt mer om Napoleons förmåga att samla resurser, inte om soldaternas utbildning eller "élan".

Paul Johnsons "Napoleon" är ett utmärkt, och dessutom underhållande, motmedel för alla som känner att de trots en god dos boklig bildning har svårt att skilja myten från verkligheten, svårt att se allt det som skiljer Korsikas störste son från andra mer konstruktiva, mindre

blodtörstiga, aktörer på historiens scen.

Den som fortfarande tvekar om Napoleons rätta jag kan fortsätta med den franske akademiledamoten Jean Dutourds engagerade "Le feld-maréchal von Bonaparte" (Flammarion, 1996). Titeln syftar på vad som kunnat hända om Napoleons Korsika förblivit en del av Genua och kejsaren sökt sin lycka i Wien. Enligt Johnson hade han faktiskt i sin ungdom planer på att ansluta sig till dåtidens överlägset bästa flotta, Storbritanniens

Royal Navy. Dutourd gör detsamma som Johnson, fast med ett mer franskt perspektiv: visar hur mycket olycka som Napoleons framfart medfört både för hans adopterade fosterland och för resten av Europa.

Mats Fält (mats.falt@kommun.tyreso.se) är kommunalråd i Tyresö

BOKFAKTA

Författare: Paul Johnson

Titel: Napoleon

Förlag: Weidenfeld & Nicolson, 2002

VALRÖRELSER

Slå först och ge aldrig upp

Av Ulf Emanuelli

Attack är nyckeln till seger i varje val. Om man inte lyckas med attacken måste motattacken vara desto snabbare och effektivare.

Don't quit, don't ever quit" är James Carville och Paul Begalas första regel för att vinna ett val.

Denna första regel åtföljs av ytterligare elva regler som de menar är grundläggande för en framgångsrik kampanj.

De flesta av dessa regler kan tyckas självklara men med den gångna svenska valrörelsen i åtanke så är de värda att understrykas. Till exempel vikten av att sätta ramen för vad som skall debatteras. Carville/Begala nämner som ett lysande exempel Ronald Reagans enkla fråga till väljarna 1980, "Are you better of today than four years ago?". Genom den hade han satt ramen för hela valkampanjen och slagit fast vad väljarna hade att ta ställning till på valdagen. I Sverige såg vi tydligt hur Folkpartiet, förmodligen utan att förstå

det, lyckades föra upp språktestet som en av de stora frågorna under valkampanjen. Genom språktestet fick man stor del av valrörelsen att hamna inom ramen för integrationsfrågor. Socialdemokraterna som i valkampanjen 1998 lyckades sätta ramen genom mantrat vård, skola och omsorg misslyckades totalt i år. Vänsterpartiet misslyckades kanske ännu mer, Gudrun Schyman tvingades till skrikiga artiklar på DN debatt.

»NEGATIVE CAMPAIGNING»

Carville/Begala diskuterar utförligt fördelar och nackdelar med negative campaigning. Negative campaigning är en naturlig del av politik, eftersom att det handlar om att vinna eller förlora. Även medias arbets sätt gör negative campaigning till en naturlig del av en kampanj, Carville/Begala citerar den republikanske valstrategen Roger Ailes som menar

att media endast fokuserar på fyra saker: skandaler, klavertramp, opinionsundersökningar och attacker. Tre av dem är dåliga, alltså återstår bara att vara offensiv. Författarna understryker effektiviteten av en mottack, "counterpunch". Bill Clinton, författarnas favorit alla kategorier, visade exempel på detta i en valdebatt 1992 med Jerry Brown. Plötsligt attackerade Brown Hillary Clinton och menade att hon utnyttjat sin ställning för egens vinnings skull, Clintons svar tog helt udden av attacken: "How dare you jump on my wife like that! You're not fit to stand on the same stage with her". I Sverige finns det en utbredd miss-tänksamhet mot negative campaigning, under sommaren hade Expressen ett antal artiklar där man citerade Carville/Begala och skrev alldeles förfärat att nu skulle moderaterna attackera under hela valkampanjen. En synpunkt som är svår att förstå då det egentligen är ganska naturligt att politiska partier granskar varandras förslag och regeringens meritlista. Politisk debatt utan attacker skulle bli torftig och innehållslös.

Och ett inte ringa problem med moderaternas valrörelse den här gången var väl just att de inte lyckades utforma attacken mot regeringen så att den bet. Trots att vi har världens högsta skatter lyckades